

Risikanalyser avseende felaktiga utbetalningar

Svar på regleringsbrevsuppdrag

PENSIONS
MYNDIGHETEN

Innehåll

1.	Inledning	1
1.1.	Uppdraget	1
1.1.1.	Rapportens utformning	1
1.1.2.	Avgränsningar från uppdraget	2
1.2.	Definitioner	2
1.2.1.	Felaktiga utbetalningar	2
1.2.2.	Systemövergripande risker	2
1.2.3.	Systemöverskridande uppgifter	2
1.3.	Beskrivning av den systemövergripande riskanalysmodellen	3
2.	Förmåner som administreras av Pensionsmyndigheten	4
2.1.	Grundskydd i pensionssystemet	5
2.2.	Pensionsförmånernas målgrupper	5
2.2.1.	Risker kopplade till målgrupperna	6
3.	Allmän pension	6
3.1.	Att tjäna in till allmän pension	6
3.2.	Tilläggs- och inkomstpension	7
3.3.	Premiepension	7
3.4.	Garantipension	8
3.5.	Särskilt pensionstillägg	9
3.6.	Finansiering, utbetalningar och administrationskostnader	9
3.7.	Indata – uppgifter och underlag	9
3.7.1.	Handläggning	9
3.7.2.	Egenrapporterade uppgifter	10
3.7.3.	Tredjepartsinformation	10
3.8.	Skyddsfaktorer	10
3.8.1.	Levnadsintyg	10
3.9.	Nettorisker inom allmän pension	11
3.9.1.	Utlandsbosättning/tillfällig utlandsvistelse	11
3.9.2.	Samordning med utländska pensioner	11
3.9.3.	Beräkningsregler	11
4.	Bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd	11
4.1.	Bostadstillägg	11
4.2.	Äldreförsörjningsstöd	12
4.3.	Finansiering, utbetalningar och administrationskostnader	12
4.4.	Indata – uppgifter och underlag	12
4.4.1.	Handläggning	12
4.4.2.	Egenrapporterade uppgifter	13
4.4.3.	Tredjepartsinformation	13
4.5.	Skyddsfaktorer	13
4.6.	Nettorisker inom bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd	14
4.6.1.	Grunduppgifter som påverkar beslut/utbetalning	14

4.6.2.	Utlandsbosättning/tillfällig utlandsvistelse.....	15
4.6.3.	Samordning med utländska pensioner.....	15
4.6.4.	Beräkningsregler	15
5.	Efterlevandeförmåner.....	15
5.1.	Efterlevandepensioner till vuxna.....	15
5.1.1.	Omställningspension (inklusive garantipension)	16
5.1.2.	Änkepension.....	16
5.2.	Finansiering och utbetalningar avseende efterlevandepension till vuxna	17
5.3.	Barnpension och efterlevandestöd	17
5.3.1.	Barnpension	17
5.3.2.	Efterlevandestöd	17
5.4.	Finansiering och utbetalningar avseende barnpension och efterlevandestöd.....	18
5.5.	Sammanlagda administrationskostnader avseende efterlevandeförmånerna.....	18
5.6.	Indata – uppgifter och underlag	18
5.6.1.	Handläggning.....	18
5.6.2.	Egenrapporterade uppgifter	18
5.6.3.	Tredjepartsinformation	19
5.7.	Skyddsfaktorer.....	19
5.8.	Nettorisker inom efterlevande-förmånerna	19
5.8.1.	Dödsfall och släktskap.....	19
5.8.2.	Utlandsbosättning/tillfällig utlandsvistelse.....	20
5.8.3.	Samordning med utländska pensioner.....	20
5.8.4.	Beräkningsregler	20
6.	Förmånsgemensamma skyddsfaktorer.....	20
6.1.	Kontroll och handläggning.....	20
6.1.1.	Indata och ändrade förhållanden.....	20
6.1.2.	Stödande och analysbaserat kontrollarbete	21
6.1.3.	Sanktioner	21
6.2.	Generellt förebyggande arbete.....	22
6.3.	Ledning, styrning och kultur	23
7.	Förmånsgemensamma risker.....	24
7.1.	Utlandsbosättning/tillfällig utlands-vistelse.....	24
7.1.1.	Risikfaktor – komplext regelverk för bosättningsbaserade förmåner	24
7.1.2.	Risikfaktor – brister i indata	25
7.1.3.	Skyddsfaktorer.....	25
7.1.4.	Nettorisker i samband med utlandsbosättning/tillfällig utlandsvistelse.....	26
7.2.	Samordning med utländska pensioner.....	26
7.2.1.	Risikfaktor – brister i indata	26
7.2.2.	Skyddsfaktorer.....	27

7.2.3.	Nettorisk vid samordning med utländska pensioner.....	27
7.3.	Beräkningsregler	28
7.3.1.	Skyddsfaktorer – kontroll och handläggning	28
7.3.2.	Nettorisk avseende beräkningsregler	28
8.	Risker kopplade till fel i systemöverskridande uppgifter.....	28
8.1.	Identitet/ålder.....	29
8.2.	Folkbokföringsuppgifter.....	30
8.2.1.	Utvandrade personer är fortsatt folkbokförda i Sverige	30
8.2.2.	Personer är folkbokförda på adresser som de inte bor på	30
8.2.3.	Felaktiga/bristfälliga uppgifter om civilstånd och familje- relationer.....	30
8.3.	Inkomstuppgifter	31
9.	Risker utifrån myndighetens interna perspektiv	31
10.	Ny förordning.....	31
11.	Sammanfattande slutsatser	32
11.1.	Väsentliga risker	32
11.1.1.	Grunduppgifter som påverkar beslut/utbetalning	32
11.2.	Betydande risker.....	33
11.2.1.	Utlandsbosättning/tillfällig utlandsvistelse.....	33
11.2.2.	Samordning med utländska pensioner.....	34
11.2.3.	Beräkningsregler	34
11.2.4.	Dödsfall och släktskap.....	34

Sammanfattning

Denna rapport innehåller Pensionsmyndighetens redovisning av genomförda riskanalyser avseende felaktiga utbetalningar enligt regleringsbrevsuppdraget för 2021.

Ålderspensionssystemet är betydelsefullt för välfärdssamhället. Under 2020 betalade Pensionsmyndigheten ut 378 miljarder kronor i pensioner och förmåner. Myndigheten står därmed för en betydande del av välfärdsutbetalningarna.

Risker för felaktiga utbetalningar finns genom hela kedjan från intjänande av pensionsrätter via mottagen ansökan/ärende till dess att pengarna är pensionären till handa och kan även inträffa under hela utbetalningstiden. De flesta av myndighetens förmåner utbetalas livsvarigt vilket innebär att felaktiga utbetalningar kan ackumuleras till stora belopp.

Fel/brister som uppstått i tidigare led eller hos andra myndigheter och som inte upptäckts eller korrigerats får följd effekter på pensionerna och de pensionsrelaterade förmånerna.

Vid myndighetens sammanvägda värdering bedömdes en av de identifierade systemövergripande riskerna som väsentlig. Risken avser förmånerna bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd. Felaktiga utbetalningar uppstår när förmånerna betalas ut på felaktiga eller otillräckliga grunder eller när ändrade förhållanden inte anmäls. Läs mer under punkt 4.6.1.

De övriga riskerna som har identifierats och som bedömts vara av betydande karaktär avser risker som är gemensamma för myndighetens samtliga förmåner samt en förmånsspecifik risk avseende efterlevandestöd.

De förmånsgemensamma betydande riskerna handlar om:

- Oanmälda och felaktiga uppgifter avseende utlandsbosättning både under tiden då pensionsrätter tjänas in och under utbetalningstiden. Risken omfattar även tillfälliga utlandsvistelser under utbetalningstiden. Läs mer under punkt 7.1.4.
- Uppgifter om utländska pensioner som ska samordnas med svenska förmåner saknas eller undanhålls. Läs mer under punkt 7.2.3.
- Fel som uppstår till följd av att nya beräkningsregler för förmånerna tas fram eller att beräkningsregler registreras felaktigt i databasen. Läs mer under punkt 7.3.2.

Den betydande risken avseende efterlevandestöd orsakas av att det är svårt att få fram dödsfallsintyg och födelsebevis som visar på släktskap framförallt när det gäller föräldrar som avlidit utanför EU/EES och konventionsländerna¹. Detta leder till att det finns en risk att Pensionsmyndigheten betalar ut ersättning trots att relevant släktskap eller dödsfall inte föreligger. Läs mer under punkt 5.8.1.

---

¹ Land som Sverige har avtal med om social trygghet.

Myndigheten har även valt att belysa tre så kallade systemöverskridande uppgifter som är särskilt viktiga för att förmånerna ska betalas ut korrekt: identitet/ålder, folkbokföringsuppgifter och inkomstuppgifter. Läs mer under avsnitt 8.

1. Inledning

1.1. Uppdraget

Som en del av Pensionsmyndighetens regleringsbrevsuppdrag för 2021 finns ett uppdrag att genomföra riskanalyser avseende felaktiga utbetalningar. Arbetet har skett i samarbete med ett flertal andra myndigheter och letts av Ekonomistyrningsverket (ESV).

Målsättningen är att riskanalyserna ska ha genomförts på ett sådant sätt att det är möjligt att göra en horisontell jämförelse mellan olika ersättningssystem med avseende för risk för felaktiga utbetalningar.

De riskanalyser som genomfördes av Delegationen för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen (KUT-delegationen)² har varit en utgångspunkt för årets riskanalyser.

Riskanalyserna omfattar de ersättningssystem där utbetalningarna översteg 1 miljard kronor under 2020 (och som inte är av tillfällig karaktär på grund av covid-19).

I budgetpropositionen för 2021 föreslog regeringen ett övergripande mål för arbetet mot felaktiga utbetalningar som riksdagen ställde sig bakom³. *Det övergripande målet är att utbetalningarna från välfärdssystemen ska vara korrekta, andelen felaktiga utbetalningar ska minska och fel ska motverkas.*

I budgetpropositionen anvisades särskilda medel till Pensionsmyndigheten för att intensifiera arbetet mot felaktiga utbetalningar.

Pensionsmyndigheten har fått i uppdrag att bidra till det övergripande målet och att redovisa måluppfyllelsen och genomförda insatser för att uppnå målet i årsredovisningen. Åtterrporteringskravet påminner i hög grad om de resultatindikatorer som KUT-delegationen använde sig av och till viss del sammanfaller de även med de uppgifter som tas fram inom ramen för detta uppdrag. Som till exempel att redovisningen ska omfatta *"Betydande risker för felaktiga utbetalningar, utvecklingen av dessa risker och en bedömning av vilka ersättningssystem som är särskilt riskfyllda"*.

1.1.1. Rapportens utformning

Pensionsmyndigheten har i denna rapport valt att sammanfatta riskanalyserna och riskvärderingarna utifrån den systemövergripande modellen, se under punkt 1.3.

Avsnitt 3 – 5 inleds med en kort beskrivning av förmånerna där fokus främst varit att beskriva de områden som har koppling mot de risker som myndigheten bedömt vara av väsentlig eller betydande karaktär.

Under avsnitt 6 redogör vi för de skyddsfaktorer som berör samtliga förmåner.

---

² SOU 2019:59

³ BP 2020/21:1, Utgiftsområde 2, 2020/21:FiU2

Myndigheten har även valt att redovisa betydande risker som berör samtliga förmåner som hanteras av myndigheten på en samlad och övergripande nivå under avsnitt 7.

I avsnitt 8 beskriver myndigheten även tre så kallade systemöverskridande uppgifter som är särskilt viktiga för att förmånerna ska betalas ut korrekt.

1.1.2. Avgränsningar från uppdraget

Utbetalning av premiepension ingår i rapporten men sådana risker som är kopplade till myndighetens bedrivande av premiepensionsverksamheten ingår inte. De riskerna rör själva förvaltningen av pensionsspararnas premiepensionsmedel i traditionell försäkring och fondförsäkring med förvaltning i fonder och är därför undantagna.

Rapporten omfattar inte heller det nya inkomstpensionstillägget, eftersom det började utbetalas från och med september 2021.

1.2. Definitioner

Pensionsmyndigheten har använt sig av KUT-delegationens definitioner av risk och felaktiga utbetalningar.

Förmånens samlade risk används här för att beskriva förmånens förmåga att stå emot felaktiga utbetalningar. Begreppet risk innefattar därför även kända fel och brister som inte är åtgärdade. Risker för felaktiga utbetalningar innefattar även risker för bidragsbrott och ekonomisk brottslighet, även om detta inte är i fokus för detta projekt.

1.2.1. Felaktiga utbetalningar

Begreppet felaktig utbetalning definieras som en utbetalning där det slutliga beloppet blir för högt, för lågt eller i sin helhet fel i förhållande till gällande regler och avtal.

1.2.2. Systemövergripande risker

I detta regeringsuppdrag är fokus på systemövergripande risker, det vill säga sådana riskområden som är generella och möjliggör jämförelser horisontellt för flera olika system. Läs om den systemövergripande riskmodellen under punkt 1.3.

1.2.3. Systemöverskridande uppgifter

Med systemöverskridande uppgifter avses de uppgifter som är centrala i många ersättningssystem för att bedöma rätten till och storleken på ersättningen. De här uppgifterna registerförs ofta hos en myndighet och används av flera myndigheter.

Fel i dessa uppgifter kan få stora spridningseffekter i form av felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen och anses särskilt viktiga att motverka. Pensionsmyndigheten har därför valt att ta upp några risker som orsakas av eventuella fel i de systemöverskridande uppgifterna trots att dessa inte varit i fokus för detta uppdrag. Läs mer under avsnitt 8.

Inom ramen för KUT-delegationen studerades och analyserades felaktiga utbetalningar som berodde på att vissa av de systemöverskridande uppgifterna varit fel. Studierna berörde fyra av de systemöverskridande uppgifterna, sjukpenninggrundande inkomst (SGI), folkbokföring, samordning och svartarbete.

1.3. Beskrivning av den systemövergripande riskanalysmodellen

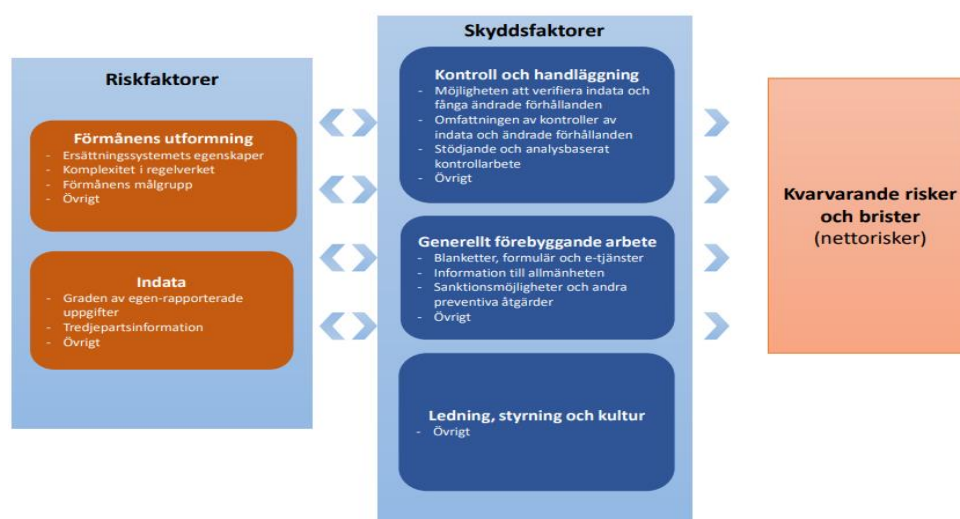
Målet med riskanalyserna är att de ska möjliggöra horisontella jämförelser mellan olika förmåner inom välfärdssystemen. Riskanalyserna har därmed ett vidare syfte än myndigheternas ordinarie riskanalyser.

I den systemövergripande modellen för att bedöma risknivå, som KUT-delegationen tog fram, ingår ett antal områden som påverkar risknivån.

- Förmånens utformning
- Indata (nödvändiga uppgifter och underlag)
- Kontroll och handläggning
- Generellt förebyggande arbete
- Ledning, styrning och kultur

Områdena har delats in i så kallade riskfaktorer och skyddsfaktorer. En riskfaktor är en omständighet eller egenskap som ökar sannolikheten för en felaktig utbetalning. Det finns också skyddsfaktorer, vilka ofta är åtgärder som vidtas för att minska eller eliminera risker.

Figur 1 Översiktlig illustration av modellen för att värdera risk

De första två områdena handlar om riskfaktorer kopplade till lagens utformning samt de uppgifter och underlag som behövs för att handlägga ärendet. De följande tre områdena handlar om myndighetens/organisationens skyddsfaktorer som syftar till att minimera felaktiga beslut och utbetalningar. Riskfaktorer och skyddsfaktorer kan finnas på olika nivåer och vara olika svåra att påverka.

Risker och brister som av olika anledningar kvarstår efter vidtagna åtgärder (nettorisker) och en sammanvägd bedömning utifrån vilken påverkan de har på förmånen ur ett monetärt perspektiv och på förtroendet för förmånssystemet är underlag för myndighetens risknivåer.

De tre nivåerna är:

- 1) Systemkritiska risker som faller ut kan göra att systemet havererar i funktion eller utifrån ett förtroendeperspektiv.
- 2) Väsentliga risker som faller ut ger en väsentlig påverkan både på funktion och förtroende, men medför inte ett haveri.
- 3) Betydande risker som faller ut ger en väsentlig påverkan antingen på funktion eller förtroende.

Risker med mindre påverkan hanteras på myndigheten och redovisas inte.

2. Förmåner som administreras av Pensionsmyndigheten

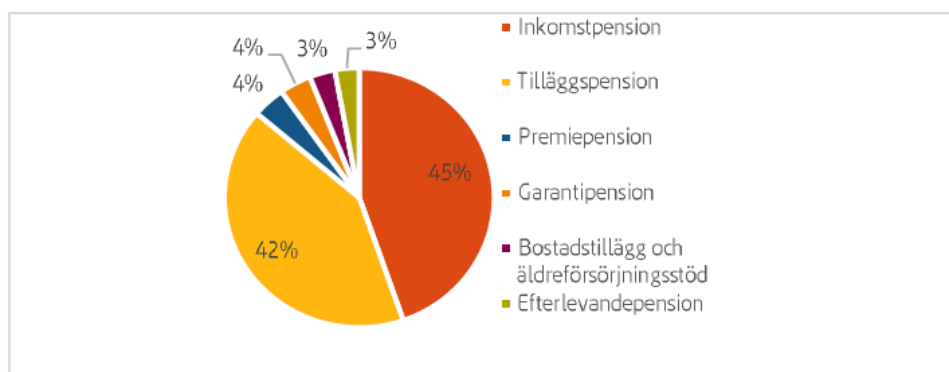
Under 2020 betalade Pensionsmyndigheten ut cirka 378 miljarder kronor i pensioner och pensionsrelaterade förmåner till 2,3 miljoner pensionärer.

Figur 2 Översikt av de förmåner som utbetalas av Pensionsmyndigheten

Förmånssystem	Delförmåner	Utbetalt 2020
Allmän pension	Tilläggs pension Inkomst pension Premie pension Garanti pension Särskilt pensionstillägg (Inkomst pensionstillägg fr.o.m. september 2021)	355 657 mnkr
Bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd	Bostadstillägg Särskilt bostadstillägg Äldreförsörjningsstöd	11 594 mnkr
Efterlevandeförmåner	Omställning pension Änke pension Barn pension Efterlevandestöd Efterlevandelivränta Begravningshjälp Barnlivränta	10 999 mnkr
Totalt utbetalt 2020		378 250 mnkr

Figur 3 Visar hur summan av myndighetens utbetalningar fördelades mellan de olika förmånerna.

De fyra första grupperna i diagrammet är utbetalningar av allmän pension, som sammanlagt utgör 95 procent av utgifterna för de olika förmånerna.

2.1. Grundskydd i pensionssystemet

Grundskyddet för äldre är till för att ge ett visst ekonomiskt skydd till pensionärer när den inkomstgrundade allmänna ålderspensionen, andra pensioner, inkomster eller tillgångar enligt lagstiftarens mening är för låga. Grundskyddet består idag av garantipension, bostadstillägg till pensionärer och äldreförsörjningsstöd. Idag utgör grundskyddet omkring 10 procent av de totala allmänna pensionsutbetalningarna.

2.2. Pensionsförmånernas målgrupper

Pensionsmyndighetens målgrupp består av pensionssparare⁴, pensionärer och efterlevande.

Allmän pension administreras för alla som idag eller tidigare har varit bosatta och/eller arbetat i Sverige.

Bostadstillägg riktar sig till personer med låga inkomster och tillgångar. Många av förmånstagarna är äldre ålderspensionärer, vilket kan förklaras av att nytillkomna ålderspensionärer har en högre medelpension.

Äldreförsörjningsstödet riktar sig till personer med låga inkomster som inte får sina grundläggande försörjningsbehov tillgodosedda genom andra pensionsförmåner. Det kan exempelvis vara personer som har låg pension eller som helt saknar pension på grund av att de vistats för få år i Sverige.

Efterlevandepensionerna är en samling förmåner som betalas ut till de efterlevande när en nära anhörig dör.

---

⁴ Begreppet syftar på alla de som uppbär lön eller andra skattepliktiga ersättningar och som på så sätt tjänar in till de inkomstgrundande delarna av den allmänna pensionen.

2.2.1. Risker kopplade till målgrupperna

Målgrupperna kan ha olika förutsättningar för att förstå och följa regelverken, exempelvis på grund av språksvårigheter. Det finns även personer i målgruppen som är beroende av anhöriga eller ställföreträdare för att kunna ansöka om pensionsförmånerna eller för att anmäla förändringar.

Ansökningar, anmälningar och information om förmånerna styrs mer och mer mot att bli webbaserade vilket kan innebära svårigheter för personer i målgruppen som inte använder dessa tjänster.

I målgruppen ingår personer som är eller har varit bosatta/arbetat i annat land eller som regelbundet vistas utomlands vilket kan innebära en risk för felaktiga utbetalningar.

3. Allmän pension

Syftet med allmän pension är att ge en grundläggande ekonomisk trygghet vid ålderdom. Allmän pension består av en inkomstgrundad del och ett grundskydd i form av garantipension. Från anslaget bekostas främst garantipension till ålderspension samt särskilt pensionstillägg för långvarig vård av sjukt och funktionshindrat barn.

Garantipension beviljas för närvarande till personer som är 65 år eller äldre och som saknar inkomstgrundad pension eller har låg inkomstgrundad pension⁵.

Inkomstgrundad ålderspension som består av tilläggspension, inkomstpension och premiepension, finansieras genom allmän pensionsavgift, arbetsgivaravgift, egenavgift och statlig ålderspensionsavgift. Den allmänna pensionsavgiften förs helt till AP-fonderna medan de andra tre avgifterna fördelas mellan AP-fonderna och premiepensionssystemet. Den del av arbetsgivaravgiften och egenavgiften som avser inkomster över taket⁶ får staten. Inkomst- och tilläggspension betalas från AP-fonderna.

Utgifterna för de inkomstgrundade ålderspensionerna ingår inte i statens budget. AP-fondernas utbetalningar och administrationskostnader med mera redovisas ändå under statens utgiftstak. Premiepensionerna redovisas däremot inte under utgiftstaket.

Personer som har intjänade pensionsrätter har rätt att ta ut inkomstgrundad ålderspension från och med den månad de uppnår pensionsålder. De som är födda 1958 eller tidigare har kunnat ta ut pension från 61 års ålder. Fr.o.m. januari 2020 har lägsta pensionsålder höjts till 62 år för de som är födda 1959 eller senare.

3.1. Att tjäna in till allmän pension

Det nuvarande ålderspensionssystemet⁷ bygger på livsinkomstprincipen som innebär att pensionen baseras på inkomsterna under hela förvärvslivet. Den pensions-

---

⁵ Framöver kommer ålder för rätt till grundskydd att knytas till den så kallade riktåldern.

⁶ Det finns ett inkomsttak för intjänande av pensionsrätter. För 2021 är taket 550 375 kronor i årsinkomst.

⁷ Omfattar personer födda 1938 eller senare.

grundande inkomsten beräknas på flera typer av inkomster och kan exempelvis bestå av:

- Inkomst av anställning
- Inkomst av näringsverksamhet, egenföretagare
- Skattepliktiga inkomster från socialförsäkringen, som till exempel sjuk- eller aktivitetsersättning, föräldrapenning och arbetslöshetsersättning (som dagpenning från arbetslöshetskassa och aktivitetsstöd till den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program)

Skatteverket beslutar om pensionsgrundande inkomst i samband med att de fattar beslut om slutgiltig skatt för aktuellt inkomstår.

Även vissa så kallade fiktiva inkomster ger pensionsrätt. Sådana tänkta inkomster kallas pensionsgrundande belopp. Pensionsgrundande belopp kan tillgodoräknas en försäkrad som har sjuk- eller aktivitetsersättning, fullgör pliktjänstgöring, bedriver studier finansierade med studiemedel, eller har småbarn. Pensionsmyndigheten beslutar om pensionsgrundande belopp.

3.2. Tilläggs- och inkomstpension

De som är födda 1937 eller tidigare kan ha rätt till tilläggspension. Den baseras på intjänade pensionspoäng enligt reglerna i det tidigare ATP-systemet⁸. Tilläggs-pensionen består i princip av ATP och ett belopp motsvarande den tidigare folkpensionen.

Inkomstpension kan betalas ut till pensionärer som är födda 1938 eller senare. För personer födda 1938–1953 utges en del av pensionen i form av inkomstpension (och premiepension) och en del av pensionen i form av tilläggspension.

Under 2020 utbetalades cirka 157 152 miljoner kronor i tilläggspension till cirka 1 961 000 pensionärer och 169 105 miljoner kronor i inkomstpension till cirka 1 835 000 pensionärer.

3.3. Premiepension

Premiepensionsförsäkringen är den fonderade delen av den allmänna ålderspensionen som omfattar personer som är födda 1938 eller senare⁹. För att ha rätt att ta ut premiepension måste personen ha uppnått pensionsålder och ha ett premiepensionskapital. Pensionsmyndigheten är försäkringsgivare och förvaltar kapitalet för pensionsspararnas och pensionärernas räkning och redovisar en motsvarande skuld till dessa. Pensionsmyndighetens skuld till den enskilde minskar i takt med att premiepensionen betalas ut.

---

⁸ ATP = allmän tilläggspension i det tidigare pensionssystemet.

⁹ Pensionsrätter för premiepension har kunnat tjänas in från och med 1995.

Premiepensionen är liksom inkomstpensionen avgiftsbaserad, men till skillnad från inkomstpensionen är pensionskapitalet reellt och placerat i olika fonder som den försäkrade själv väljer.

Under 2020 utbetalades cirka 15 014 miljoner¹⁰ kronor i premiepension till i medeltal cirka 1 700 000 pensionärer.

3.4. Garantipension

Garantipensionen är ett grundskydd i den allmänna ålderspensionen som är till för de personer som haft liten eller ingen arbetsinkomst under livet. Den är baserad på hur många år pensionären varit bosatt i Sverige. För att få rätt till garantipension krävs minst tre års bosättningsstid. För att få full ersättning krävs att pensionären varit bosatt i Sverige i 40 år¹¹ från 16 års ålder till och med det år pensionären fyllde 64.

Garantipensionen beräknas på olika sätt beroende på om ålderspensionären är född 1937 och tidigare eller 1938 och senare. Garantipension minskas av inkomstgrundad pension och kan försvinna helt om den inkomstgrundade pensionen uppgår till ett visst högsta belopp. Olika nivåer gäller för gifta och ogifta pensionstagare. Garantipensionens storlek påverkas också av om uttag av inkomstgrundad pension påbörjats före eller efter 65 års ålder.

Maximal garantipension för pensionärer som är födda 1937 eller tidigare uppgår under 2021 till 8 855 kronor per månad för ogifta och 7 911 kronor per månad för gifta. Skattepliktig tjänstepension påverkar garantipensionen.

För den som är född 1938 och senare utgörs garantipensionens grundbelopp av en så kallad basnivå. Basnivån för ogifta pensionärer uppgår under 2021 till 8 651 kronor per månad och för gifta pensionärer till 7 739 kronor per månad.

Inkomstgrundade pensioner som till exempel inkomstpension, änkepension eller pension från annat land påverkar beräkningen av garantipension.

För den som bor i Sverige men som varit bosatt och/eller arbetat i andra länder inom EU/EES än Sverige gäller sedan januari 2018 en ny tolkning av bestämmelserna för beräkning av garantipension. Kortfattat innebär den nya tolkningen att så kallad försäkringstid för bosättning som intjänats i annat EU/EES-land får räknas samman med svensk bosättningsstid. Det innebär också att inkomstgrundad ålderspension från annat EU/EES-land minskar garantipensionen, vilket den inte gjort tidigare.

Garantipensionen är en bosättningsbaserad förmån vilket innebär att den som uppbär förmånen bara har rätt till ersättningen om hen är bosatt i Sverige, inom EU/EES eller Schweiz. För att anses bosatt i Sverige får förmånstagaren inte vistas utomlands längre tid än ett år och hen måste ha sin egentliga hemvist i Sverige.

Under 2020 utbetalades garantipension till cirka 700 000 pensionärer, varav 515 000 avser ålderspensionärer födda 1938 eller senare. Antalet som enbart har garantipension och ingen inkomstgrundad pension var 56 000.

---

¹⁰ I beloppet ingår även de utbetalningar som skett via efterlevandeskyddet, se punkt 5.1.

¹¹ Särskilda bestämmelser gäller för den som har kommit till Sverige som flykting eller för den som har haft hel sjukersättning i form av garantiersättning.

3.5. Särskilt pensionstillägg

Särskilt pensionstillägg utbetalas till de ålderspensionärer som vårdat sjukt eller funktionshindrat barn under minst sex år och därför behövt avstå från eget förvärvsarbete. Maximalt tillägg är 50 procent av prisbasbeloppet för den som börjar ta ut tillägget vid 65 års ålder.

Under 2020 utbetalades cirka 7 miljoner kronor i särskilt pensionstillägg. Antalet förmånstagare var cirka 600 vid mitten av 2020.

3.6. Finansiering, utbetalningar och administrationskostnader

År 2020 utbetalades 326 257 miljoner kronor från AP-fonderna, varav tilläggs-pension 157 152 miljoner kronor och inkomstpension 169 105 miljoner kronor. Utbetalningarna från premiepensionsförsäkringen uppgick till 15 014 miljoner kronor¹².

Utbetalningarna avseende garantipension och särskilt pensionstillägg uppgick till cirka 14,4 miljarder kronor under 2020. Ersättningarna finansieras helt med statliga medel via utgiftsområde 11 – Ekonomisk trygghet vid ålderdom, garantipension till ålderspension (ap.2)

Pensionsmyndighetens administrativa kostnad för att handlägga allmän pension uppgick till 646 miljoner kronor under 2020.

3.7. Indata – uppgifter och underlag

3.7.1. Handläggning

Ansökan om allmän pension görs via myndighetens webbtjänst eller på pappersblankett.

Personer som uppbär hel sjukersättning¹³ från Försäkringskassan och som bott och arbetat i Sverige under hela livet behöver inte ansöka om pensionen, den beviljas då automatiskt från och med den månad då personen fyller 65 år.

Handläggningen av allmän pension är i hög grad automatiserad. Det är framförallt utredningar avseende tidigare bosättning eller arbete utomlands, bedömning av försäkringstillhörighet¹⁴ och bedömningar avseende om förmånstagaren ska likställas med gift eller ogift som handläggs manuellt.

Förändrade förhållanden som inträffar efter att pensionen beviljats kan också påverka storleken på förmånerna, exempelvis vid ändrat civilstånd eller byte av bosättningsland.

---

¹² I beloppet ingår även de utbetalningar som skett via efterlevandeskyddet, se punkt 5.1.

¹³ Sjukersättning beviljas f.n. längst till och med månaden innan 65-årsdagen.

¹⁴ Det vill säga om den enskilde ska anses vara bosatt i landet. Bedömningen påverkar rätten till bosättningsbaserade förmåner som t.ex. garantipension.

De inkomstgrundade förmånerna inkomstpension och premiepension är relativt okomplicerade att bedöma eftersom utbetalningarnas storlek utgår från den pension som den enskilde tjänat in.

3.7.2. Egenrapporterade uppgifter

De riskfaktorer som identifierats handlar främst om egenrapporterade uppgifter, det vill säga att den sökande/förmånstagaren underlåter att lämna uppgifter, lämnar felaktiga uppgifter eller inte anmäler förändringar. Underlåtenheten kan vara både avsiktlig och oavsiktlig och kan exempelvis avse uppgifter:

- som ska ligga till grund för bedömningen av om förmånstagaren ska likställas med gift eller ogift i pensionshänseende
- om utlandsbosättning och utlandsvistelse
- om utländsk pension

3.7.3. Tredjepartsinformation

I samband med handläggning av förmånerna samt under löpande utbetalning inhämtar och verifierar myndigheten uppgifter med tredje part, exempelvis andra svenska eller utländska myndigheter. Det finns dock uppgifter som är svåra att verifiera som exempelvis utländska pensioner och faktiska familjeförhållanden. Det finns även en risk för att myndigheten inte får reda på samtliga dödsfall som sker i utlandet. Risken är störst när det gäller förmånstagare som är fortsatt folkbokförda i Sverige.

3.8. Skyddsfaktorer

Läs om myndighetens förmånsgemensamma skyddsfaktorer under avsnitt 6.

Kvaliteten i ärendehandläggningen är god enligt den kvalitetsuppföljning som genomfördes under 2020 och som omfattade både automatiserad och manuell handläggning. Skalan för bedömning beskrivs under punkt 6.1.2.2.

3.8.1. Levnadsintyg

Pensionärer som uppbär allmän pension eller efterlevandepension och som är bosatta utanför Sverige måste varje år skicka in ett så kallat levnadsintyg. Via levnadsintygen intygar förmånstagaren att hen lever och därmed har fortsatt rätt till förmånen. På levnadsintygen efterfrågas även förändringar gällande adress och civilstånd.

Beroende på vilket land personen bor i, samt om e-legitimation finns, går det att skicka in intyget elektroniskt eller skriftligt.

När det gäller skriftliga levnadsintyg ska identiteten kontrolleras och vidimeras på någon av de godkända institutionerna (servicekontor, svenska ambassaden, notarius publicus med flera).

Under 2021 omfattar levnadsintygen cirka 163 000 utlandsbosatta pensionärer. För en majoritet av dem, cirka 106 000 personer, sker intygandet automatiskt tack vare ett elektroniskt utbyte med åtta länder¹⁵.

Med hänsyn till de skyddsfaktorer som finns på plats är myndighetens sammanvägda bedömning att risken för felaktiga utbetalningar till förmånstagare bosatta utomlands (det vill säga som inte är folkbokförda i Sverige) är lindrig.

3.9. Nettorisker inom allmän pension

När det gäller allmän pension är myndighetens sammanvägda bedömning att de risker som anges nedan (3.9.1 – 3.9.3) är betydande.

Det finns även risk för fel i systemöverskridande uppgifter som är särskilt viktiga för att allmän pension ska betalas ut korrekt. Detta rör främst identitet/ålder, folkbokföringsuppgifter och inkomster. Läs mer under avsnitt 8.

Allmän pension utbetalas som regel livsvarigt, vilket innebär att felaktiga utbetalningar kan pågå under lång tid.

3.9.1. Utlandsbosättning/tillfällig utlandsvistelse

Betydande och förmånsgemensam risk som beskrivs utförligare under punkt 7.1.

3.9.2. Samordning med utländska pensioner

Betydande och förmånsgemensam risk som beskrivs utförligare under punkt 7.2.

3.9.3. Beräkningsregler

Betydande och förmånsgemensam risk som beskrivs utförligare under punkt 7.3.

4. Bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd

4.1. Bostadstillägg

Bostadstillägg är ett skattefritt och inkomstprövat tillägg till vissa andra förmåner. Bostadstillägg till pensionärer utbetalas till den som är bosatt i Sverige och har hel allmän pension (och som fyllt 65 år) eller änkepension. Storleken på bostadstillägget påverkas av bostadskostnad, inkomster och eventuell nettoförmögenhet. Bostadstillägg kan även betalas ut till den som bor i Sverige och har motsvarande förmåner från en annan stat som ingår i EU/EES eller Schweiz. Om den disponibla inkomsten i förhållande till bostadskostnaden är så låg att förmånstagaren inte uppnår skälig levnadsnivå kan även ett så kallat särskilt bostadstillägg betalas ut.

---

¹⁵ Det elektroniska utbytet berör de som får pension utbetald till Finland, Norge, Danmark, Island, Tyskland, Polen, USA och Spanien.

För de som är gifta/registrerade partners/sambos och delar bostad är det den gemensamma bostadskostnaden och bådas respektive inkomster och förmögenheter som ligger till grund för förmånerna.

Bostadstillägg utbetalas både av Pensionsmyndigheten och av Försäkringskassan. Pensionsmyndigheten ansvarar i huvudsak för utbetalningen av förmånerna till personer som fyllt 65 år.

Högsta bostadskostnad som beaktas vid beräkningen är 7 000 kronor per månad. Under 2021 uppgår maximalt bostadstillägg till 6 540 kronor per månad för ensamstående pensionärer. Bostadstillägg beviljas vanligtvis tills vidare.

4.2. Äldreförsörjningsstöd

Äldreförsörjningsstöd är avsett för personer som har fyllt 65 år och som inte får sina grundläggande försörjningsbehov tillgodosedda genom andra förmåner inom det allmänna pensionssystemet. Stödet garanterar en skälig levnadsnivå för dessa personer.

Äldreförsörjningsstödet är en bosättningsbaserad förmån som har stora likheter med bostadstillägg och särskilt bostadstillägg. Äldreförsörjningsstöd kan även beviljas till personer som saknar bostadskostnad.

Under 2021 uppgår maximalt äldreförsörjningsstöd till 12 895 kronor per månad för ensamstående pensionärer som inte uppbär bostadstillägg eller några andra pensionsförmåner. Äldreförsörjningsstöd beviljas som längst för 12 månader i taget, därefter krävs ny ansökan.

4.3. Finansiering, utbetalningar och administrationskostnader

Ersättningarna finansieras via utgiftsområde 11 – Ekonomisk trygghet vid ålderdom. 1:3 Bostadstillägg för pensionärer och 1:4 Äldreförsörjningsstöd.

Anslaget för bostadstillägg och särskilt bostadstillägg uppgick under 2020 till drygt 10,4 miljarder kronor. Beståndet bestod av cirka 288 000 pensionärer.

Anslaget för äldreförsörjningsstöd uppgick under 2020 till nästan 1,2 miljarder kronor. Beståndet bestod av cirka 24 500 mottagare. Av dessa hade cirka 6 500 enbart äldreförsörjningsstöd medan övriga uppbär ersättningen tillsammans med bostadstillägg och/eller särskilt bostadstillägg.

Administrationskostnaderna uppgick till cirka 290 miljoner kronor under 2020.

4.4. Indata – uppgifter och underlag

4.4.1. Handläggning

Ansökan om bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd görs via myndighetens webbtjänst eller på pappersblankett.

Pensionsmyndigheten har utvecklat ett nytt handläggningssystem som driftsattes i december 2019. Det nya systemet har en högre automatiseringsgrad än tidigare och

innehåller exempelvis en förbättrad och digitaliserad informationsinhämtning av de uppgifter som behövs vid bedömningen av rätten till eller storleken på förmånerna. Myndigheten får även vissa automatiska aviseringar under utbetalningstiden vid förändringar. Ärenden som innehåller uppgifter som systemet inte kan bedöma eller som måste kompletteras faller ut för manuell handläggning.

Nya och tydligare beslutsbrev har tagits fram för att underlätta för förmånstagarna att förstå vad som påverkar förmånerna och vilka förändringar som är viktiga att anmäla.

I samband med utvecklingen av det nya handläggningssystemet har även en automatiserad funktion kallad beståndsvård tagits fram. Syftet med denna är att få aktuella och uppdaterade grunduppgifter gällande bostadstillägg och äldre-försörjningsstöd. Förmånstagarna kommer att få påminnelsebrev om att anmäla ändrade uppgifter. Funktionen planeras preliminärt att tas i drift under 2022.

4.4.2. Egenrapporterade uppgifter

Samtliga egenrapporterade uppgifter som ska påverka storleken på utbetalt belopp lämnas av den sökande själv utan underlag från tredje part som styrker uppgiften. Det finns en risk för att den sökande/förmånstagaren underlåter att lämna uppgifter, lämnar felaktiga uppgifter eller inte anmäler förändringar. Underlåtenheten kan vara både avsiktlig och oavsiktlig. I vissa fall är den sökande eller förmånstagaren beroende av anhöriga eller ställföreträdare för att kunna ansöka om förmånerna eller för att anmäla förändringar. Detta förutsätter att de som är behjälpliga har kännedom om/tillgång till de uppgifter som behövs.

4.4.3. Tredjepartsinformation

I samband med handläggning av förmånerna samt under löpande utbetalning inhämtar och verifierar myndigheten uppgifter med tredje part, exempelvis andra myndigheter, banker och pensionsutbetalare. Det finns dock uppgifter som är svåra att verifiera som exempelvis utländska inkomster och förmögenheter samt faktiska boendeförhållanden.

4.5. Skyddsfaktorer

Läs om myndighetens förmånsövergripande skyddsfaktorer under avsnitt 6.

Myndigheten genomför riktade efterkontroller genom avstämningar mot skattepliktiga inkomster för att fånga förändringar. Uppgifterna inhämtas från Skatteverket. Ärenden med hög risk för felutbetalningar kontrolleras manuellt. Kontrollerna omfattar både förmånstagare som fått för mycket och för lite utbetalt.

Myndigheten genomför även slumpmässiga efterkontroller. Den senaste kontrollen avseende bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd genomfördes hösten 2017 och resultatet av den låg i huvudsak till grund för de omfattningsstudier för felaktiga utbetalningar som genomfördes inom KUT-delegationen. Enligt uppskattningarna uppgick de felaktiga utbetalningarna till cirka 700 miljoner kronor. Det motsvarade 8 procent av det totalt utbetalade beloppet. Utbetalningarna till pensionärerna var både för höga och för låga i förhållande till det belopp pensionären hade rätt till enligt lag. Ungefär 7 av 10 pensionärer uppskattades ha fått fel belopp utbetalt.

Studien omfattade även mycket små fel i de individuella fallen eftersom definitionen felaktiga utbetalningar utgår från vad som är rätt enligt lagstiftningen och inte en

rimlighetsbedömning om vad någon skulle kunna betrakta som acceptabla avsteg från en korrekt beräkning.

Vid ovanstående uppskattning ingick även felutbetalningar som orsakats av felaktiga uppgifter avseende inkomst av kapital. Med anledning av en lagändring (som initierats av myndigheten) har risken för felaktiga utbetalningar relaterat till att detta i stort sett reducerats bort. Myndigheten inhämtar från och med 2018 uppgifter om kapitalinkomster direkt från Skatteverket för årliga omräkningar av förmånerna.

Kvaliteten inom ärendehandläggningen av förmånerna har bedömts som otillräcklig. Under 2020 genomfördes en kvalitetsuppföljning avseende automatiserad ärendehandläggning som omfattade personer som ansökte om förmånerna för första gången. Uppföljningen visade ett gott resultat som indikerar att det nya handläggningssystemet ger förutsättningar för en förbättrad kvalitet jämfört med tidigare. Skalan för bedömning beskrivs under punkt 6.1.2.2.

4.6. Nettorisker inom bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd

Myndigheten har bedömt att brister/felaktigheter i de grunduppgifter som påverkar bedömningen av rätten till eller storleken på bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd som en väsentlig risk.

De övriga identifierade riskerna bedöms vara betydande.

Det finns även risk för fel i systemöverskridande uppgifter som är särskilt viktiga för att bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd ska betalas ut korrekt. Detta rör främst identitet/ålder och folkbokföringsuppgifter, läs mer under avsnitt 8. Det kan även handla om oredovisade inkomster och tillgångar.

4.6.1. Grunduppgifter som påverkar beslut/utbetalning

Felaktiga utbetalningar uppstår när bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd betalas ut på felaktiga eller otillräckliga grunder, eller när ändrade förhållanden inte anmäls. Korrekta uppgifter och underlag har därför en avgörande betydelse för att utbetalningarna ska bli rätt.

Förmånerna är behovsprövade vilket innebär risker för felaktiga utbetalningar eftersom ersättningarnas storlek påverkas av flera faktorer såsom bostadskostnad, boendeförhållande, civilstånd, inkomster och nettoförmögenhet. Storleken påverkas även av makes/makas/registrerad partners eller sambos inkomster och tillgångar. Det finns även uppgifter som är svåra för myndigheten att kontrollera som exempelvis utländska inkomster och förmögenheter samt faktiska boendeförhållanden.

Regelverket är både svårt att förstå för förmånstagarna och komplext och resurskrävande att tillämpa för myndigheten. Förmånstagarna har en skyldighet att anmäla ändrade förhållanden. Anmälningsskyldigheten kan både vara svår att uppfylla och förstå. Pensionsmyndigheten hämtar in vissa uppgifter direkt från källan och räknar om bostadstillägget med hjälp av dessa. Det kan därför vara oklart för pensionären vilka förändringar som ska anmälas till myndigheten. Dessutom är det oklart när förändringar ska anmälas eftersom till exempel inkomstuppgifterna enligt regelverket är framåtsyftande, förmögenhetsuppgifter historiska och bostads-

kostnader samtida. Dock strävar myndigheten kontinuerligt efter att förbättra och tydliggöra informationen till förmånstagarna för att minska riskerna för fel.

Det finns en hög sannolikhet för felaktiga utbetalningar på grund av de höga inneboende riskerna när det gäller brister i indata och komplexiteten i regelverken. Konsekvenserna är allvarliga eftersom de har en väsentlig påverkan på funktion och förtroende. Bostadstillägg beviljas vanligtvis tills vidare vilket innebär att eventuella fel kan bestå livsvarigt.

4.6.2. Utlandsbosättning/tillfällig utlandsvistelse

Betydande och förmånsgemensam risk som beskrivs utförligare under punkt 7.1.

4.6.3. Samordning med utländska pensioner

Samordning med utländska pensioner ingår i risken ovan avseende grunduppgifter men beskrivs utförligare under punkt 7.2 då det även är en förmånsgemensam risk som bedömts vara betydande.

4.6.4. Beräkningsregler

Betydande och förmånsgemensam risk som beskrivs utförligare under punkt 7.3.

5. Efterlevandeförmåner

Efterlevandeförmånerna är en samling förmåner som syftar till att ge stöd i samband med nära anhörigs dödsfall.

Efterlevandepension kan betalas ut till efterlevande make, maka, registrerad partner, likställd med gift och till minderåriga barn (samt till barn mellan 18 – 20 som studerar på grundskola eller gymnasienivå). Förmånerna baseras på den avlidnes så kallade efterlevandepensionsunderlag¹⁶. Därutöver finns det skydd i form av garantipension till omställningspension/förlängd omställningspension för vuxna samt efterlevandestöd till barn¹⁷.

5.1. Efterlevandepensioner till vuxna

Efterlevandepension till vuxna består av omställningspension, förlängd omställningspension, och änkepension samt garantipension till dessa förmåner. Om ett dödsfall inträffat på grund av en arbetsskada kan den efterlevande få en efterlevandelivränta och dödsboet kan få begravningshjälp.

Det finns även ett frivilligt efterlevandeskydd i premiepensionssystemet. Under 2020 utbetalades cirka 137 miljoner kronor¹⁸ i form av efterlevandeskydd till i medeltal 29 000 förmånstagare.

---

¹⁶ D.v.s. den avlidnes intjänade pensionsrätt tillsammans med ett antaget intjänande fram till pensionsåldern.

¹⁷ Dessa kan utbetalas som tillägg eller i sin helhet om den avlidne inte har något intjänat pensionsunderlag

¹⁸ Beloppet ingår i de totala utbetalningarna från premiepensionsförsäkringen, vilket är 15 014 miljoner kronor

5.1.1. Omställningspension (inklusive garantipension)

Allmän omställningspension betalas ut till efterlevande man eller kvinna som inte har fyllt 65 år. Syftet är att ersätta en del av den försörjning som den avlidne bidrog med till det gemensamma hemmet. Omställningspension betalas under 12 månader, finns det minderåriga barn kan den förlängas.

Omställningspensionen utgör 55 procent av efterlevandepensionsunderlaget (se fotnot 15).

Garantipension till omställningspension är ett grundskydd. Basnivån uppgår under 2021 till 8 449 kronor per månad. Garantipensionen grundar sig på hur många år den avlidne varit bosatt i Sverige. För att få rätt till garantipension krävs det att den avlidne varit bosatt i minst tre år och för att få full ersättning krävs att den avlidne varit bosatt i Sverige från 16 års ålder och fram till dödsfallet. Garantipensionen minskas med den omställningspension som betalas ut.

Under 2020 utbetalades cirka 689 miljoner kronor i omställningspension och förlängd omställningspension. I genomsnitt uppbar 3 400 förmånstagare omställningspension, antalet med garantipension till omställningspension uppgick till drygt 2 200. I genomsnitt uppbar 2 800 förlängd omställningspension och antalet med garantipension till förlängd omställningspension uppgick till drygt 2 100 förmånstagare.

5.1.2. Änkepension

Änkepensionen har varit under avveckling sedan 1989. Pensionen kan betalas ut till änkor om de var gifta med den nu avlidne vid utgången av år 1989 eller om de redan var änkor vid denna tidpunkt och inte gift om sig.

Pensionen är inkomstgrundad och består av två delar, dels av änkepension beräknad på den avlidnes intjänade pensionspoäng¹⁹ och dels av ett tillägg på 90 procent av prisbasbeloppet för änkor under 65 år.

Kvinnor födda 1945 eller senare beviljas i första hand omställningspension men kan i viss mån och på vissa villkor samtidigt beviljas änkepension. För den som även har rätt till omställningspension betalas änkepensionen ut till den del som överstiger omställningspensionen. När förmånstiden för omställningspensionen upphör betalas änkepensionen ut i sin helhet.

Änkor kan även få garantipension till änkepension om dödsfallet inträffade före år 2003. Garantipensionen betalas som längst ut till och med den månad änkan fyller 65 år.

Under 2020 utbetalades cirka 9 216 miljoner kronor i änkepension till i genomsnitt 223 100 förmånstagare. När det gäller garantipension till änkepension utbetalades 61 miljoner kronor till cirka 2 500 personer.

---

¹⁹ Änkepension beräknas på de pensionspoäng i det tidigare ATP-systemet som den avlidne kan tillgodoräknas. Änkor som är födda 1945 eller senare får bara tillgodoräkna sig pensionspoäng till och med 1989.

5.2. Finansiering och utbetalningar avseende efterlevandepension till vuxna

Anslaget för efterlevandepension till vuxna uppgick till 9 965 miljoner kronor under 2020. Ersättningarna finansieras via utgiftsområde 11 – Ekonomisk trygghet vid ålderdom, 1:2 efterlevandepensioner till vuxna (ap.2).

Det finns en särskild socialavgift för efterlevandepensioneringen. Socialavgiften finansierar inkomstgrundad efterlevandepension och förvaltningskostnader för motsvarande förmåner men inte garantipensioner eller efterlevandestöd.

5.3. Barnpension och efterlevandestöd

Barnpension och efterlevandestöd betalas ut till barn om en eller båda föräldrarna avlidit. Förmånerna betalas ut till och med den månad barnet fyller 18 år men kan förlängas om barnet går i grund- eller gymnasieskola, dock längst till och med juni månad det år barnet fyller 20 år.

5.3.1. Barnpension

Barnpensionen ersätter en del av den försörjning som den avlidna föräldern bidrog med. Barnpension är en inkomstgrundad pension som baserar sig på den avlidnes efterlevandepensionsunderlag. Pensionen fördelas mellan antalet barn som är berättigade till ersättning efter den avlidne föräldern. Barn med låg eller ingen barnpension alls kan även få efterlevandestöd.

Barnpension betalas ut så länge rätten till förmånen finns oavsett var i världen barnet bor.

Under 2020 utbetalades cirka 770 miljoner kronor till cirka 22 100 förmånstagare.

5.3.2. Efterlevandestöd

Efterlevandestöd är ett grundskydd. Det uppgår till 40 procent av prisbasbeloppet (vilket motsvarar 1 587 kronor per månad under 2021), 80 procent om båda föräldrarna avlidit. Stödet minskas med den barnpension som betalas ut.

För efterlevandestöd finns det inget krav på att den avlidne ska ha varit bosatt i Sverige, vilket innebär att denna form av ersättning kan betalas ut till barn som invandrar till Sverige med en förälder eller till ensamkommande barn där en eller båda föräldrarna är avlidna.

Efterlevandestöd är en bosättningsbaserad förmån. Om det efterlevande barnet flyttar till annat land inom EU och den avlidne föräldern omfattats av svensk lagstiftning kvarstår rätten till förmånen. Däremot upphör rätten i de fall då den avlidne föräldern inte omfattats av svensk lagstiftning.

Under 2020 utbetalades cirka 264 miljoner kronor till cirka 13 300 förmånstagare.

5.4. Finansiering och utbetalningar avseende barnpension och efterlevandestöd

Utbetalningarna av barnpension och efterlevandestöd uppgick till 1 034 miljoner kronor under 2020. Ersättningarna finansieras via utgiftsområde 12 – Ekonomisk trygghet för familjer och barn, 1:5 barnpension och efterlevandestöd (ap.1). Anslaget belastas med de totala utgifterna för dessa förmåner. En socialavgift, efterlevandepensionsavgiften, avses täcka utgifterna för bland annat barnpension. Efterlevandestöd finansieras däremot med statliga medel.

5.5. Sammanlagda administrationskostnader avseende efterlevandeförmånerna

Administrationskostnaderna för att handlägga efterlevandepensioner till vuxna, barnpensioner och efterlevandestöd uppgick till 82 miljoner kronor under 2020.

5.6. Indata – uppgifter och underlag

5.6.1. Handläggning

Efterlevandeförmåner till både barn och vuxna som är bosatta i Sverige hanteras i regel utan ansökan och handläggningen är till stora delar automatiserad.

De efterlevande måste inkomma med en ansökan exempelvis om de är bosatta utomlands, den avlidne var bosatt utomlands vid dödsfallet eller om den avlidne aldrig varit bosatt eller arbetat i Sverige.

Handläggningen av ärenden där den/de efterlevande är bosatta i Sverige men den avlidne har varit bosatt eller arbetat i något annat land är delautomatiserade. Om den efterlevande är bosatt utomlands och den avlidne någon gång har varit bosatt/arbetat i Sverige handläggs ansökan manuellt.

Förändrade förhållanden som inträffar efter att efterlevandeförmånerna beviljats kan också påverka storleken på pensionerna, exempelvis vid ändrade familjerelationer eller byte av bosättningsland.

Många av efterlevandeförmånerna utbetalas under en begränsad tidsperiod, det vill säga upphör vid en viss tidpunkt eller vid uppnådd ålder.

5.6.2. Egenrapporterade uppgifter

Bedömningen av efterlevandeförmånerna bygger på den avlidnes bosättnings- och arbetshistorik. Den efterlevande kan ha begränsad möjlighet att känna till samtliga omständigheter kring vilka perioder och i vilka länder den avlidne bott och arbetat i.

Till vuxna efterlevande som är bosatta utomlands görs bedömningen till stor del utifrån egenrapporterade uppgifter och vissa av dessa är svåra att kontrollera som exempelvis om de sammanbott vid dödsfallet och hur länge de bott tillsammans.

Hela efterlevandestödshanteringen, då det gäller barn från länder där det inte är möjligt att få handlingar i form av dödsfallsintyg och släktskap, är en risk då det uteslutande handlar om uppgifter som är egenrapporterade.

5.6.3. Tredjepartsinformation

Såväl dödsfall som adress, relationsuppgifter samt uppgifter om pensionsgrundande inkomst och in- och utvandring inhämtas från Skatteverket. Uppgifter gällande uppehållstillstånd inhämtas från Migrationsverket.

Samarbetet mellan länderna inom EU/EES och konventionsländer gör det möjligt att kontrollera uppgifter som behövs vid bedömningen av förmånerna.

Myndigheten inhämtar uppgifter från Centrala studiestödsnämnden (CSN) för att minska risken för felaktiga utbetalningar till ungdomar mellan 18 och 20 år som avbrutit eller avslutat studierna som grundat rätten till fortsatt förmån.

5.7. Skyddsfaktorer

Läs om skyddsfaktorer i form av levnadsintyg under punkt 3.9.1 samt om myndighetens förmångemensamma skyddsfaktorer under avsnitt 6.

Ärendehandläggningen av efterlevandepensioner har genomgått en positiv utveckling under de senaste åren. De genomförda kvalitetsuppföljningarna visar nu på en god kvalitet. Skalan för bedömning beskrivs under punkt 6.1.2.2.

Efterlevandeguiden är en webbplats med samlad information för efterlevande i samband med att en närstående avlider. Webbplatsen är ett samarbete mellan flera olika myndigheter (Pensionsmyndigheten, Skatteverket och Försäkringskassan).

5.8. Nettorisker inom efterlevande-förmånerna

När det gäller efterlevandeförmånerna är myndighetens sammanvägda bedömning att nedanstående risker är betydande.

Det finns även risk för fel i systemöverskridande uppgifter som är särskilt viktiga för att efterlevandeförmånerna ska betalas ut korrekt. Detta rör främst identitet/ålder, folkbokföringsuppgifter och inkomster. Läs mer under avsnitt 8.

5.8.1. Dödsfall och släktskap

Risken för att Pensionsmyndigheten betalar ut ersättning trots att relevant släktskap eller dödsfall inte föreligger är specifik för efterlevandestöd. Risken är störst när det gäller barn som kommer från länder där det är svårt att få fram dödsfallsintyg och födelsebevis eller dylikt som visar på släktskap, främst länder utanför EU/EES och länder som Sverige saknar konvention med. Det är också svårt att bedöma sannolikheten i inlämnade uppgifter och intyg från vissa länder.

Bedömningen av rätten till förmånen grundas till stor del på egenrapporterade uppgifter. Att säkerställa identiteten, relationen och dödsfallet för en individ som aldrig varit i Sverige blir därmed en riskfaktor.

Risken för felaktiga utbetalningar bedöms som sannolik då bedömningarna i vissa fall baseras på bristfälliga uppgifter och konsekvenserna är kännbara framförallt ur ett medialt perspektiv vilket kan skada förtroendet.

De felaktiga utbetalningarna avseende efterlevandestöd är dock ringa i förhållande till övriga efterlevandeförmåner och myndighetens totala utbetalningar.

Utbetalningarna är också tidsbegränsade (se punkt 5.3), till skillnad mot de flesta andra förmåner som utbetalas av myndigheten.

5.8.2. Utlandsbosättning/tillfällig utlandsvistelse

Betydande och förmångemensam risk som beskrivs utförligare under punkt 7.1.

5.8.3. Samordning med utländska pensioner

Betydande och förmångemensam risk som beskrivs utförligare under punkt 7.2.

5.8.4. Beräkningsregler

Betydande och förmångemensam risk som beskrivs utförligare under punkt 7.3.

6. Förmångemensamma skyddsfaktorer

Pensionsmyndigheten har i detta avsnitt valt att sammanfatta de skyddsfaktorer som är gemensamma för samtliga förmåner.

6.1. Kontroll och handläggning

6.1.1. Indata och ändrade förhållanden

Myndigheten inhämtar och verifierar automatiskt uppgifter avseende exempelvis försäkringstillhörighet, civilstånd och folkbokföringsadress i samband med prövningen av ansökan om förmånerna och även fortlöpande för att fånga ändrade förhållanden. När det gäller bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd inhämtas exempelvis även kapitalinkomster, fastighetsinnehav och vissa tjänstepensioner i samband med ansökan och därefter årligen för att fånga ändrade förhållanden. Manuell bedömning görs i de fall då de inhämtade uppgifterna behöver utredas ytterligare.

När det gäller personer som har bott eller arbetat i medlemsländerna inom EU/EES, i Schweiz eller i något konventionsland har Pensionsmyndigheten möjlighet att utbyta uppgifter mellan länderna. Sedan våren 2021 kan utbytet ske elektroniskt via EESSI (Electronic Exchange in Social Security Information) mellan länderna i EU/EES och Schweiz. I framtiden ser Pensionsmyndigheten att EESSI kan medföra möjligheter att utveckla än mer automatiserade flöden av ärenden med utlandsanknytning.

Myndigheten utför löpande utbetalningskontroller av utförda utbetalningar för att förebygga, förhindra och upptäcka såväl oavsiktliga fel som oegentligheter. Kontrollerna avser slumpmässigt utvalda utbetalningar och utbetalningar som kan vara särskilt riskfyllda, så kallade transaktioner med hög risk. Dessutom genomförs dagligen kontroller av konton mot bankgirocentralens uppgifter om kontohavare vid samtliga kontoregistreringar.

Kontrollutredningar genomförs då en person misstänks ha avsiktligt orsakat felaktiga utbetalningar. Bosättningsförhållanden och utlandsvistelse i kombination med utbetalning av bosättningsbaserade förmåner är de vanligaste anledningarna till att en kontrollutredning påbörjas. Under 2020 fattade myndigheten beslut om att återkräva cirka 37 miljoner kronor i felaktiga utbetalningar efter kontrollutredningar.

6.1.2. Stödande och analysbaserat kontrollarbete

6.1.2.1. Efterkontroller

För att upptäcka och hantera de fel som uppstår under utbetalningstiden genomför myndigheten efterkontroller i syfte att undvika att felaktiga belopp utbetalas till pensionärerna. Kontrollerna syftar även till att öka kunskapen om risker för och omfattning av felaktiga utbetalningar. Kontrollerna kan vara både slumpmässiga och riktade, det vill säga riskbaserade.

Syftet med de slumpmässiga efterkontrollerna är att kunna bedöma om tidigare framtagna riskområden kvarstår, att identifiera nya felorsaker och att förebygga att kontrollfria områden uppstår. De slumpmässiga kontrollerna bygger på att tillförlitliga uppgifter från andra källor kan inhämtas och jämföras med de uppgifter som ligger till grund för nuvarande beslut. Myndighetens genomförda slumpmässiga efterkontroller har hittills omfattat bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd.

År 2018 påbörjades ett arbete med att identifiera risker för felaktiga utbetalningar kopplade till gränsöverskridande situationer och de bosättningsbaserade förmånerna. Inom ramen för detta arbete genomfördes (2018 – 2019) en efterkontroll avseende förmånstagare som hade en avvikelse mellan registrerat bosättningsland och det land som myndigheten betalade ut förmånerna till. Resultatet visade att utbetalning till annat land än registrerat bosättningsland ger en viss indikation på ökad risk för felaktig utbetalning.

Under 2019 påbörjade myndigheten arbetet med att ta fram metoder för att identifiera och kontrollera risker knutna till inkomster från andra länder. Läs mer om efterkontroller avseende utländska pensioner under punkt 7.2.2.

6.1.2.2. Kvalitetsuppföljningar

Kvalitetsuppföljningar genomförs för att följa upp den rättsliga kvaliteten i ärendehandläggningen. Uppföljningarna omfattar både manuell och automatiserad ärendehantering.

Resultatbedömningarna görs utifrån en fyrgradig skala: gott, godtagbart, otillräckligt eller bristfälligt.

6.1.3. Sanktioner

Myndigheten har olika sanktionsmöjligheter för att begränsa/förhindra felaktiga utbetalningar. Åtgärderna gäller för alla myndighetens förmåner och består av att:

- dra in eller minska en förmån
- återkräva felaktiga utbetalningar
- polisanmäla misstänka bidragsbrott eller bedrägerier

Pensionsmyndigheten har lagstöd²⁰ för att tillfälligt dra in en förmån i avvaktan på utredning. Finns det sannolika skäl att dra in eller minska en beslutad ersättning kan myndigheten besluta att ersättningen ska hållas inne eller lämnas med lägre belopp till dess att ärendet avgjorts.

---

²⁰ 112 kapitlet 3 § socialförsäkringsbalken

Information om att förmånstagarna kan bli återbetalningsskyldiga om de uppger fel eller utelämnar uppgifter i ansökan samt underlåter att anmäla förändringar riktas till de som blivit beviljade någon av förmånerna. Informationen lämnas i beslut om förmånerna samt på myndighetens webbplats.

Felaktigt utbetald ersättning kan krävas tillbaka. På webbplatsen lämnas information om att Pensionsmyndigheten gör regelbundna kontroller för att motverka att ersättning betalas ut felaktigt.

Myndigheten hanterar en stor mängd återkravsärenden varje år. En betydande del (ca 80 procent) avser bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd. Detta ger en bild av i vilken omfattning felaktiga utbetalningar har upptäckts i efterhand. Det kan exempelvis handla om att den enskilde har lämnat oriktiga uppgifter eller inte anmält ändrade förhållanden, men också att myndigheten inte omhändertagit information om dessa förändringar. De återkrävda felaktiga utbetalningarna utgör troligen en miniminivå av de totala felaktiga utbetalningarna.

Det förekommer återkrav på stora belopp för enskilda personer. Dessa brukar uppmärksammas i media vilket ökar kännedomen om vikten av att anmäla rätt uppgifter och kan därmed förebygga felaktiga utbetalningar.

Vid misstanke om brott, det vill säga då en person misstänks ha avsiktligt orsakat felaktiga utbetalningar, ska myndigheten enligt bidragsbrottslagen (2007:612) göra en polisanmälan. Pensionsmyndigheten polisanmäler även misstänkta bedrägerier enligt brottsbalken.

6.2. Generellt förebyggande arbete

Pensionsmyndigheten vidtar olika åtgärder för att minska felaktiga utbetalningar bland annat genom att förbättra och utveckla webbtjänster.

Myndigheten arbetar kontinuerligt med att förbättra informationen i samband med ansökan och underlätta för pensionärerna att lämna korrekta uppgifter. Myndigheten strävar också efter att förbättra informationen till pensionärer om deras rättigheter och skyldigheter. Informationen om förmånerna uppdateras kontinuerligt på Pensionsmyndighetens webbplats.

Myndigheten arbetar även med att förbättra och förtydliga den generella informationen, genom exempelvis allmän information om förmånerna i media, på webbplatsen och riktad information via till exempel pensionärsorganisationer.

På myndighetens webbplats finns information på ett flertal språk samt även ett urval av information på lättläst svenska. Pensionsmyndigheten erbjuder även både teckenspråkstolk och tolk för andra språk.

Riktlinjer har tagits fram för att de brev som sänds ut till förmånstagarna ska vara enhetliga och tydliga. Fokus har varit på att breven ska vara lätta att läsa och förstå för mottagarna. Exempelvis innehåller de nya beslutsbrev tydligare information om vilka skyldigheter som följer av att de beviljats förmånen när det gäller att anmäla ändrade förhållanden.

6.3. Ledning, styrning och kultur

Pensionsmyndighetens uppdrag är att betala ut rätt pension i rätt tid till alla pensionärer. Dessutom ska myndigheten åstadkomma en effektiv administration till låg kostnad. I instruktionen finns även en skrivning om att säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs och att motverka bidragsbrott. Myndigheten ska även bidra till det övergripande målet om minskade felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen genom att arbeta för att minska andelen felaktiga utbetalningar från de ersättningssystem som myndigheten ansvarar för.

Myndigheten har förstärkt riskarbetet genom att etablera en ny riskenhet inom avdelningen för myndighetsstyrning och stöd. Enhetens uppdrag är att utveckla och etablera en verksamhet som ska vara normerande, stödjande och övervakande när det gäller risk- och regelefterlevnadsfrågor på hela myndigheten. Chefen för riskenheten är myndighetens riskchef. I riskenheten ingår myndighetens riskfunktion, dataskyddsombud och funktionen för kvalitetsuppföljning. Enheten utgör den andra ansvarslinjen i myndighetens modell kring ansvaret för riskhantering samt intern styrning och kontroll i verksamheten. Funktionen agerar självständigt från verksamheten och stödjer och övervakar första linjen.

Pensionsmyndigheten arbetar kontinuerligt för att motverka bidragsbrott och felaktiga utbetalningar. Myndigheten har intensifierat arbetet ytterligare under året med anledning av att myndigheten tilldelats extra medel. Detta innebär att myndigheten fått bättre förutsättningar både för att öka medvetenheten om risker för felaktiga utbetalningar, vidareutveckla myndighetens riskanalyser och att använda insikter och resultat från kontrollområdet för att utveckla våra processer.

Myndighetens kontrollverksamhet har vuxit kraftigt under det senaste året och består av fyra arbetsgrupper. Tre av grupperna arbetar med att motverka felaktiga utbetalningar och utreda misstankar om bidragsbrott samt bedrägerier. En grupp ansvarar för omprövningar och kvalitetsuppföljningar.

Översyn av metoder och mätetal för resultatredovisning inom kontrollverksamheten pågår. Ett annat pågående arbete är att identifiera kvalitetshöjande aktiviteter samt skapa rutin för kunskapsöverföring mellan förmånerna och kontrollverksamheten.

Myndigheten har under de senaste åren genomfört en systemanalys av bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd. Resultatet av denna visade bland annat att myndigheten behöver öka sin förmåga att identifiera och hantera den sökandes efterfrågan och behov redan i början av ansökningsprocessen. Vid kontakt med den sökande stäms samtliga uppgifter av och om det är möjligt handläggs ärendet direkt. Framkommer det att den sökande är osäker på uppgiften säkerställs den med tredje part för att minimera risken för felaktiga uppgifter i beslutsunderlaget. Myndighetens ambition med detta arbete är bland annat att stärka förmågan att tillgodose kundens behov så effektivt och ändamålsenligt som möjligt redan i början av handläggningsprocessen för att förebygga oavsiktliga fel.

Vägledningarna avseende de olika förmånerna redovisar och förklarar lagar och andra bestämmelser. De redogör för de delar av lagens förarbeten som är särskilt viktiga för att förstå hur lagen ska tillämpas. De redogör också för rättspraxis. Vägledningarna uppdateras kontinuerligt.

Handläggarstödet för förmånerna är webbaserat och dessa uppdateras också kontinuerligt. Av handläggarstödet framgår vilka uppgifter som är viktiga att kontrollera.

Utöver myndighetens interna åtgärder för att motverka felaktiga utbetalningar deltar myndigheten i flera myndighetsövergripande utredningar och gemensamma initiativ för att komma till rätta med problemen som är gemensamma för flera myndigheter.

7. Förmånsgemensamma risker

Med förmånsgemensamma risker avser Pensionsmyndigheten de risker som berör samtliga förmåner som hanteras av myndigheten. Myndigheten har därför valt att redovisa dessa på en samlad och övergripande nivå.

7.1. Utlandsbosättning/tillfällig utlandsvistelse

Utlandsbosättning påverkar bedömningen av flera av myndighetens förmåner både när det gäller tiden då pensionsrätter tjänas in och under utbetalningstiden. De bosättningsbaserade förmånerna kan också påverkas av tillfälliga utlandsvistelser.

Oanmälda och felaktiga uppgifter avseende utlandsbosättning innebär en risk för felaktiga utbetalningar. Den fria rörligheten har gjort det lättare att flytta mellan olika länder och befinna sig längre tider utomlands utan att det registreras i några system. Det är personen själv som har bäst vetskap om hen tidigare har bott utomlands, bor utomlands eller befinner sig längre perioder utomlands.

Pensionsmyndigheten utgår från att myndigheten får kännedom om ändrade familjeförhållanden och dödsfall för personer som är folkbokförda i Sverige, men det finns risk för att myndigheten inte får någon information när det gäller förmånstagare som inte anmält utvandring eller längre vistelser i utlandet.

7.1.1. Riskfaktor – komplext regelverk för bosättningsbaserade förmåner

Garantipension (till ålderspension och omställningspension), efterlevandestöd, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd är så kallade bosättningsbaserade förmåner, vilket innebär att grundförutsättningen är att förmånstagarna ska vara bosatta i Sverige.

Förutsättningarna för att behålla rätten till de bosättningsbaserade förmånerna under utlandsbosättning eller tillfällig vistelse utomlands är olika för de olika förmånerna. De är även olika beroende på om vistelsen avser ett land inom eller utanför EU/EES, Schweiz eller annat konventionsland. Var en person ska anses vara bosatt påverkas inte bara av längden, regelbundenheten och avsikten med vistelserna utan även av var förmånstagaren anses ha sin egentliga hemvist och sin starkaste anknytning.

Myndigheten bedömer att komplexiteten i regelverken har en stor betydelse när det gäller felaktiga utbetalningar kopplade till utlandsbosättning eller tillfälliga vistelser i utlandet för längre perioder än vad reglerna tillåter. Bosättningsreglernas komplexitet kan innebära att förmånstagarna har svårt att förstå hur och när de ska uppfylla

uppgifts- och anmälningsskyldigheten. Språksvårigheter kan påverka förståelsen för regelverkets utformning ytterligare.

7.1.2. Riskfaktor – brister i indata

Egenrapporterade uppgifter och uppgifter från tredje part har en stor betydelse vid bedömningen om rätten till och storleken på förmånerna.

7.1.2.1. Egenrapporterade uppgifter

När det gäller egenrapporterade uppgifter handlar det främst om att ändrade bosättningsförhållanden, tillfälliga utlandsvistelser samt ändrade familjerelationer, som påverkar storleken eller rätten till förmånerna, inte anmäls. Underlåtenheten att anmäla ändringar kan vara både avsiktlig och oavsiktlig. Oavsiktliga fel kan bero på att förmånstagaren inte har vetskap om sin anmälningsskyldighet eller vilka regler som gäller.

Garantipensionerna baseras bland annat på hur många år personerna varit bosatta i Sverige. Uppgifter om adress och tidigare bosättnings- och arbetsländer, inhämtas från personerna själva i samband med ansökan av allmän pension.

Familjerelationer såsom civilstånd och barn påverkar flera av förmånerna.

När det gäller efterlevandeförmåner, som beviljas efter avlidna som varit bosatta eller arbetat utomlands, går det i vissa fall endast att inhämta uppgifter om bosättnings- och arbetshistorik från de efterlevande eller andra nära anhöriga som kan ha bristande kunskap om uppgifterna. Risken för felaktiga uppgifter är lägre när det gäller länder inom EU/EES, Schweiz eller länder som Sverige har konvention med.

7.1.2.2. Tredjepartsinformation

När det gäller information från tredje part som kan leda till felaktiga utbetalningar handlar det bland annat om:

- Fel/brister i de uppgifter som ligger till grund för bedömning av försäkrings-tillhörighet, det vill säga om den enskilde ska anses vara bosatt i Sverige. Bedömningen påverkar rätten till de bosättningsbaserade förmånerna.
- Fel/brister i historiska uppgifter avseende bosättning. Påverkar storleken på garantipensionerna.
- Fel/brister i historiska eller aktuella uppgifter avseende familjerelationer. Påverkar storleken på garantipensionerna, bostadstillägg, äldreförsörjningsstöd samt rätten till och storleken på efterlevandeförmånerna.
- Dödsfall i utlandet som inte rapporteras till svensk myndighet.

Eventuella fel/brister i indata kan också leda till misstämning med involverade länders bedömning av försäkringstider för bosättning och därmed också storleken på pensionerna från respektive land.

7.1.3. Skyddsfaktorer

Generellt meddelas dödsfall i utlandet för svenska medborgare via svensk ambassad till Skatteverket som sen vidarebefordrar informationen till Pensionsmyndigheten.

Uppgifter om bosättnings- och arbetshistorik efterfrågas på ansökan om garantipension till ålderspension. När det gäller bedömningen av efterlevandeförmåner efter avliden som varit bosatt/arbetat i annat land stäms uppgifterna av med efterlevande.

Pensionärerna får information om anmälningsskyldigheten vid utlandsbosättning och tillfällig vistelse i samband med beslut om förmånerna. Informationen framgår även av myndighetens webbplats.

Läs mer om de förmånsgemensamma skyddsfaktorerna under avsnitt 6.

7.1.4. Nettorisker i samband med utlandsbosättning/tillfällig utlandsvistelse

Oanmälda och felaktiga uppgifter avseende utlandsbosättning både under tiden då pensionsrätter tjänas in och under utbetalningstiden bedöms vara en betydande risk för felaktiga utbetalningar. Risken omfattar även tillfälliga utlandsvistelser under utbetalningstiden som pågår under längre tid än vad regelverken tillåter.

Risken påverkas dessutom av fel/brister i systemöverskridande uppgifter, i detta fall främst folkbokföringsregistret (se punkt 8.2) då både aktuella och historiska uppgifter om bosättning, civilstånd och familjerelationer påverkar förmånerna.

Det finns en sannolik risk för att felaktiga utbetalningar förekommer på grund av höga inneboende risker när det gäller brister i indata och komplexiteten i regelverken. Konsekvenserna är kännbara ur både ett monetärt perspektiv och förtroendeperspektiv.

Eventuella felaktiga utbetalningar kan fortgå under lång tid eftersom flertalet av pensionsförmånerna är livsvariga.

7.2. Samordning med utländska pensioner

Inkomstgrundade pensioner som till exempel inkomstpension, änkepension eller pension från annat land påverkar beräkningen av garantipensionerna. Bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd påverkas av alla utländska pensionsförmåner. Efterlevandestöd till barn påverkas av utländska barnpensioner.

Den fria rörligheten har gjort det lättare och även öppnat upp för fler möjligheter att arbeta i andra länder. Det kan innebära att allt fler kan uppbära utländska pensioner som ska påverka förmånerna.

7.2.1. Riskfaktor – brister i indata

Egenrapporterade uppgifter och uppgifter från tredje part har en stor betydelse vid bedömningen om rätten till och storleken på förmånerna.

7.2.1.1. Egenrapporterade uppgifter

Det är framförallt personerna själva som har vetskap om de arbetat utomlands och därmed tjänat in till pensionsrätt i det landet eller redan uppbär utländsk pension. Personerna måste därför uppge dessa uppgifter vid ansökningstillfället. De är även anmälningsskyldiga om en utländsk pension tillkommer eller om beloppet från det andra landet förändras.

Uppgifterna kan undanhållas både avsiktligt och oavsiktligt. Oavsiktliga fel kan bero på att förmånstagaren inte har vetskap om sin uppgifts- och anmälningsskyldighet.

När det gäller efterlevandeförmåner, som beviljas efter avlidna som arbetat utomlands, går det i vissa fall endast att inhämta uppgifter om arbetshistorik från de efterlevande eller andra nära anhöriga som kan ha bristande kunskap om uppgifterna.

7.2.1.2. Tredjepartsinformation

När det gäller länder inom EU/EES, Schweiz eller konventionsländer kan myndigheten kontrollera uppgifterna i de fall personerna uppgett att de uppbär en utländsk pension. Myndigheten ska även hjälpa personerna med att ansöka om en utländsk pension. Det tar ibland lång tid att få svar från en del av länderna.

7.2.2. Skyddsfaktorer

Uppgifter om utländska pensioner efterfrågas på ansökan om garantipension och bostadstillägg/äldreförsörjningsstöd.

Pensionärerna får information om anmälningsskyldigheten i samband med beslut om förmånerna. Informationen framgår även av myndighetens webbplats.

Läs mer om de förmånsgemensamma skyddsfaktorerna under avsnitt 6, och när det gäller denna risk framförallt om EESSI.

Myndigheten genomförde 2019 – 2020 en efterkontroll för att analysera risk för felaktig utbetalning kopplat till att garantipensionen fastställts utan kännedom om utländsk pension²¹. Kontrollen avsåg personer som migrerat till Sverige i arbetsför ålder från ett land med fungerande pensionssystem. Resultatet visade att det fanns en ökad risk för felaktiga utbetalningar. Ungefär hälften av de kontrollerade pensionärerna hade en utländsk pension som ska samordnas med den svenska pensionen trots att de i ansökan uppgivit att de inte hade det. I kontrollen kontaktades både pensionärerna och den ansvariga myndigheten i det aktuella landet.

I samband med förberedelserna av den nya förmånen inkomstpensionstillägg (som utbetalas från och med september 2021) sändes förfrågan om uppgift om aktuella pensionsuppgifter och eventuell utländsk pension ut till cirka 250 000 förmånstagare. Utskicket omfattade pensionärer som har bott/bor eller har arbetat i ett annat EU/EES-land eller Schweiz och som därför kan erhålla pension från dessa länder. Detta har både lett till att redan samordnade belopp uppdaterats till aktuella belopp och att myndigheten fått vetskap om utländska pensioner som myndigheten inte tidigare har haft uppgift om. Förmånstagarna har också fått en påminnelse och utökad information om deras skyldigheter samt om myndighetens sanktionsmöjligheter.

7.2.3. Nettorisk vid samordning med utländska pensioner

Uppgifter om utländska pensioner som saknas eller undanhålls bedöms vara en betydande risk för felaktiga utbetalningar, risken bedöms vara störst när det gäller länder utanför EU/EES och länder som Sverige saknar konvention med. Beslutsunderlagen bygger främst på egenrapporterade uppgifter om utländsk pension.

Risken för att felaktiga utbetalningar förekommer på grund av bristfälliga uppgifter är sannolik, men konsekvensen är lindrig. Eventuella felaktiga utbetalningar kan fortgå under lång tid eftersom flertalet av pensionsförmånerna är livsvariga.

Eventuella fel/brister kan också påverka storleken på pensionerna i övriga involverade länder.

---

²¹ I urvalet ingick personer som uppbär någon av förmånerna garantipension, bostadstillägg och/eller äldreförsörjningsstöd.

7.3. Beräkningsregler

Pensionsförmånerna består av flera delar och under december månad varje år räknas alla delar om inför nästkommande år. Inför omräkningarna räknar myndigheten exempelvis ut hur mycket pension som ska betalas ut mot bakgrund av ändrat prisbasbelopp, den allmänna löneutvecklingen, inflation och demografiska faktorer. Pensionsförmånerna räknas även om i samband med lagändringar.

Det finns risk för att felaktiga utbetalningar uppstår till följd av fel vid beräkning av nya beräkningsgrunder och att felaktiga uppgifter registreras i databasen.

7.3.1. Skyddsfaktorer – kontroll och handläggning

Myndigheten genomför ett flertal kontroller vid såväl beräkningen som implementeringen av ändrade beräkningsregler. Det finns också kontroller på systemnivå i samband med att årsräkningarna görs när det gäller att beviljade belopp är rimliga. Kontroller görs också löpande i samband med Riksrevisionens granskning.

7.3.2. Nettorisk avseende beräkningsregler

Myndigheten har valt att omnämna denna risk trots att sannolikheten bedöms vara mycket låg, men om det blir fel kan det få stora konsekvenser som skulle kunna omfatta många förmånstagare.

8. Risker kopplade till fel i systemöverskridande uppgifter

Under detta avsnitt omnämns risker som myndigheten identifierat men som har uppstått i hanteringen hos andra myndigheter, det vill säga systemöverskridande uppgifter. Med systemöverskridande uppgifter avses uppgifter som finns och hanteras hos en myndighet och som är centrala i många av ersättningssystemen för att kunna fatta korrekta beslut om rätten till och storleken på ersättningarna. Exempelvis identitet/ålder, folkbokföringsuppgifter och inkomstuppgifter.

Fel/brister som uppstått i tidigare led eller hos andra myndigheter och som inte upptäckts eller korrigerats får följd effekter på pensionerna och de pensionsrelaterade förmånerna.

Brister i samband med att identiteter registreras i det svenska folkbokföringsregistret kan få flera konsekvenser och stora spridningseffekter i form av identitetsrelaterad brottslighet och felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Korrekta uppgifter i folkbokföringsregistret är en viktig förutsättning för att förebygga felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Felaktiga inkomstuppgifter kan ligga till grund för en därmed felaktigt fastställd pensionsgrundad inkomst vilket får en direkt påverkan på pensionernas storlek.

Ett exempel som belysts i tidigare utredningar²² är risken för att identiteter utnyttjas. Det kan till exempel ske genom att en aktör hämtar en utländsk medborgare till Sverige i syfte att folkbokföra den utländska medborgaren och ta kontroll över dennes identitet. Den utländske medborgaren skickas därefter ofta tillbaka till hemlandet. I och med folkbokföringen skapas ett personnummer som kan användas till bland annat kvalificerad välfärdsbrottslighet genom att den tillförs fiktiva inkomster och falska kontrolluppgifter. Därigenom får aktören som har kontroll över identiteten obehörigen tillgång till bland annat socialförsäkringsförmåner. Dessa upplägg kan underlättas av att aktören/gärningspersonen har tillgång till identitetens e-legitimation.

Pensionsmyndigheten anser det som sannolikt att risker för fel i identiteter/ålder, folkbokföringsuppgifter och inkomstuppgifter förekommer, men myndigheten har varken möjlighet att bedöma omfattningen eller värdera konsekvenserna då huvudmannaskapet för att dessa uppgifter är korrekta vilar på andra myndigheter.

På sikt kan det finnas risk att de felaktiga utbetalningarna ökar om inga åtgärder vidtas. Myndigheten anser därför att dessa risker är särskilt viktiga att belysa främst ur ett förtroendeperspektiv.

8.1. Identitet/ålder

Brister i samband med att identiteter registreras i det svenska folkbokföringsregistret kan få flera konsekvenser och stora spridningseffekter i form av identitetsrelaterad brottslighet och felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Bland annat kan en och samma person få flera person- eller samordningsnummer²³ alternativt registreras med felaktiga eller falska identitetsuppgifter. Det kan i nästa led generera pensionsgrundande inkomst och pensionsrätter, och att samma person får pension för varje enskilt person- eller samordningsnummer, eller att pension utbetalas till "fiktiva" personer.

Det kan även förekomma identiteter som i grunden varit korrekta men som utnyttjas av andra aktörer i syfte att få förmåner förbehållna andra personer. Exempelvis genom att anhöriga/andra aktörer underlåter att rapportera in dödsfall som skett i utlandet för att på så sätt förfoga över pensionsinsättningar på de avlidnas bankkonton. Det kan också handla om aktörer som använder andra personers identiteter och felaktigt folkbokför dessa på svenska adresser, så kallade skenskrivningar.

Brister vid registreringen kan även innebära att felaktig ålder fastställs vilket i sin tur kan leda till att ersättning beviljas från fel tidpunkt, med fel belopp och för fel period.

Pensionsmyndigheten förutsätter att identiteterna och åldern avseende de som ansöker om eller uppbär en förmån är korrekta och kontrollerade av de utfärdade myndigheterna, främst Migrationsverket och Skatteverket.

---

²² Bl.a. Myndighetsgemensam lägesbild mot organiserad brottslighet 2019.

²³ Samordningsnummer är en identitetsbeteckning för personer som inte är eller har varit folkbokförda i Sverige. Syftet med samordningsnummer är att myndigheter och andra samhällsfunktioner ska kunna identifiera personer även om de inte är folkbokförda i Sverige.

Eventuella felutbetalningar kan fortgå under många år om de inte upptäcks och korrigeras.

8.2. Folkbokföringsuppgifter

Korrekta uppgifter i folkbokföringsregistret är en viktig förutsättning för att förebygga felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Pensionsmyndigheten förutsätter att de uppgifter som inhämtas från folkbokföringsregistret är rätt.

Folkbokföringsuppgifter inhämtas regelbundet under förmånernas utbetalningsperiod, vilket innebär att myndigheten får uppgift om när någon ändrar sin adress eller sitt civilstånd även under pågående utbetalning. Detta förutsätter att förmånstagaren i sin tur har lämnat korrekta uppgifter till Skatteverket och/eller att rätt uppgifter har registrerats.

Nedan följer några exempel på fel/brister som påverkar bedömningen av rätten till och storleken på pensionsförmånerna.

8.2.1. Utvandrade personer är fortsatt folkbokförda i Sverige

En grundläggande förutsättning för många av förmånerna är att personen i fråga ska omfattas av svensk socialförsäkring genom att vara försäkrad för bosättningsbaserade förmåner. För myndighetens del har uppgifter om bosättning en avgörande betydelse både under tiden då pensionsrätter tjänas in och under utbetalningstiden.

Fel/brister i folkbokföringsregistret kan exempelvis leda till felaktig bedömning:

- av försäkringstillhörighet och att bosättningsbaserade förmåner utbetalas trots att personerna inte är bosatta i Sverige
- av garantipensionerna eftersom storleken baseras på antal år pensionären varit bosatt i Sverige.

Pensionsmyndigheten utgår från att myndigheten får kännedom om alla dödsfall för personer som är folkbokförda i Sverige, men det finns risk att Skatteverket inte får information om dödsfall som inträffat utomlands. Detta leder till att förmåner fortsätter att utbetalas under lång tid.

8.2.2. Personer är folkbokförda på adresser som de inte bor på

En person anses vara bosatt på den fastighet där han eller hon regelmässigt tillbringar sin dygnsvila. Fel/brister i folkbokföringsregistret kan exempelvis leda till:

- att bostadstillägg utbetalas för fel bostad
- att bostadstillägg beräknas utifrån felaktigt antal personer som är bosatta i bostaden
- felaktig bedömning av om makar bor tillsammans eller har flyttat isär, vilket påverkar flera av förmånerna.

8.2.3. Felaktiga/bristfälliga uppgifter om civilstånd och familjereationer

Civilstånd påverkar beräkningen av garantipension, tilläggs pension, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd.

Beräkningen av bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd påverkas av om de delar bostad med exempelvis barn. Det är därför viktigt att barn oavsett ålder finns registrerade i folkbokföringsregistret.

Korrekta och kompletta familjerelationer har även betydelse för beräkningen av garantipension, tilläggspension och efterlevandeförmånerna.

Felaktiga/bristfälliga uppgifter kan leda till att förmånerna betalas ut med felaktigt belopp.

8.3. Inkomstuppegifter

Felaktiga inkomstuppegifter kan ligga till grund för de pensionsgrundande inkomsterna som fastställs av Skatteverket, vilket får en direkt påverkan på pensionernas storlek. Det kan exempelvis bero på att en arbetsgivare har redovisat felaktig inkomst för en person eller förfalskat ett intyg om anställning. Felaktiga inkomstuppegifter kan även uppges i syfte att få ersättning (exempelvis sjukpenning och föräldrapenning) som i sin tur är pensionsgrundande.

Även vissa så kallade fiktiva inkomster ger pensionsrätt. Sådana tänkta inkomster kallas pensionsgrundande belopp. Pensionsgrundande belopp kan tillgodoräknas en försäkrad som har sjuk- eller aktivitetsersättning, fullgör pliktjänstgöring, bedriver studier finansierade med studiemedel, eller har småbarn. Pensionsmyndigheten beslutar om pensionsgrundande belopp, men det bygger på underlag från andra myndigheter. Pensionsmyndigheten förutsätter att dessa uppgifter är korrekta och kontrollerade av de administrerande myndigheterna.

Eventuella felaktiga utbetalningar kan fortgå under lång tid om de inte upptäcks och korrigeras, eftersom flertalet av pensionsförmånerna är livsvariga.

9. Risker utifrån myndighetens interna perspektiv

Vid Pensionsmyndighetens interna riskarbete har myndigheten valt att utgå från grundorsaken till de olika riskerna och redovisa vilka förmåner eller delförmåner som de olika riskerna påverkar samt, i förekommande fall, även i vilken grad de påverkas. Om riskanalyserna genomförs förmånsvis finns det risk att man tappar det övergripande perspektivet. Exempelvis kan en eventuell utlandsbosättning vara ovidkommande för en enskild förmån, men vara en stor risk om man relaterar till flera förmåner samtidigt.

Vår bedömning är att detta sätt att beskriva och kvantifiera riskerna ger en överskådligare bild som gör det enklare att dra rätt slutsatser och komma fram till vilka åtgärder som bör göras ur ett helhetsperspektiv.

10. Ny förordning

Nyligen beslutade regeringen om en förordning som reglerar arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen och att tillsätta ett råd för korrekta utbetalningar (SFS 2021:663).

ESV ska stödja de berörda myndigheterna i deras arbete enligt förordningen. En viktig uppgift som regleras i förordningen är att myndigheterna återkommande ska studera omfattningen av felaktiga utbetalningar. Dessa så kallade omfattningsstudier ska genomföras under en treårsperiod.

Senast den 4 oktober vart tredje år, med start 2021, ska ESV, efter samråd med berörda myndigheter, föreslå för regeringen vilka ersättningar som ska ingå i omfattningsstudierna.

Omfattningsstudierna ska genomföras av myndigheterna och arbetet ska rapporteras till ESV som samordnar arbetet, vilket bland annat syftar till att möjliggöra jämförelser mellan olika ersättningar och över tid.

ESV ska sedan vart tredje år, med start 2023, redovisa en bedömning av den totala omfattningen av felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

11. Sammanfattande slutsatser

Ålderspensionssystemet är betydelsefullt för välfärdssamhället. Under 2020 betalade Pensionsmyndigheten ut 378 miljarder kronor i pensioner och förmåner. Myndigheten står därmed för en betydande del av välfärdsutbetalningarna.

Risker för felaktiga utbetalningar finns genom hela kedjan från intjänande av pensionsrätter via mottagen ansökan/ärende till dess att pengarna är pensionären till handa och kan även inträffa under hela utbetalningstiden. De flesta av myndighetens förmåner utbetalas livsvarigt vilket innebär att felaktiga utbetalningar kan ackumuleras till stora belopp.

Fel/brister som uppstått i tidigare led eller hos andra myndigheter och som inte upptäckts eller korrigerats får följd effekter på pensionerna och de pensionsrelaterade förmånerna. Det finns risk för att det förekommer fel i så kallade systemöverskridande uppgifter som är särskilt viktiga för att Pensionsmyndighetens förmåner ska betalas ut korrekt. Detta rör främst identitet/ålder, folkbokföringsuppgifter och oredovisade inkomster och tillgångar.

11.1. Väsentliga risker

11.1.1. Grunduppgifter som påverkar beslut/utbetalning

Vid myndighetens sammanvägda värdering bedömdes brister/felaktigheter i de grunduppgifter som påverkar bedömningen av rätten till eller storleken på bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd som en väsentlig risk. Det finns en hög sannolikhet för felaktiga utbetalningar på grund av de höga inneboende riskerna när det gäller brister i indata och komplexiteten i regelverken. Konsekvenserna är allvarliga eftersom de har en väsentlig påverkan på funktion och förtroende. Bostadstillägg beviljas vanligtvis tills vidare vilket innebär att eventuella fel kan bestå livsvarigt.

Förmånerna är behovsprövade vilket innebär risker för felaktiga utbetalningar eftersom ersättningarnas storlek påverkas av flera faktorer såsom bostadskostnad, boendeförhållande, civilstånd, inkomster och nettoförmögenhet. Storleken påverkas även av makes/makas/registrerad partners eller sambos inkomster och tillgångar. Det

finns även uppgifter som är svåra för myndigheten att kontrollera som exempelvis utländska inkomster och förmögenheter samt faktiska boendeförhållanden.

Regelverket är både svårt att förstå för förmånstagarna och komplext och resurskrävande att tillämpa för myndigheten. Förmånstagarna har en skyldighet att anmäla ändrade förhållanden. Anmälningsskyldigheten kan både vara svår att uppfylla och förstå. Pensionsmyndigheten hämtar in vissa uppgifter direkt från källan och räknar om bostadstillägget med hjälp av dessa. Det kan därför vara oklart för pensionären vilka förändringar som ska anmälas till myndigheten. Dessutom är det oklart när förändringar ska anmälas eftersom till exempel inkomstuppgifterna enligt regelverket är framtidsytande, förmögenhetsuppgifterna historiska och bostadskostnaderna samtida. Dock strävar myndigheten kontinuerligt efter att förbättra och tydliggöra informationen till förmånstagarna för att minska riskerna för fel.

11.2. Betydande risker

Myndigheten har även identifierat några risker som bedömts vara av betydande karaktär.

11.2.1. Utlandsbosättning/tillfällig utlandsvistelse

Garantipension (till ålderspension och omställningspension), efterlevandestöd, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd är så kallade bosättningsbaserade förmåner, vilket innebär att grundförutsättningen är att förmånstagarna ska vara bosatta i Sverige.

Förutsättningarna för att behålla rätten till de bosättningsbaserade förmånerna under utlandsbosättning eller tillfällig vistelse utomlands är olika för de olika förmånerna, de är även olika beroende på om vistelsen avser ett land inom eller utanför EU/EES, Schweiz eller annat konventionsland. Var en person ska anses vara bosatt påverkas inte bara av längden, regelbundenheten och avsikten med vistelserna utan även av var förmånstagaren anses ha sin egentliga hemvist och sin starkaste anknytning.

Myndigheten bedömer att komplexiteten i regelverken har en stor betydelse när det gäller felaktiga utbetalningar kopplade till utlandsbosättning eller tillfälliga vistelser i utlandet för längre perioder än vad reglerna tillåter. Bosättningsreglernas komplexitet kan innebära att förmånstagarna har svårt att förstå hur och när de ska uppfylla uppgifts- och anmälningsskyldigheten. Språksvårigheter kan påverka förståelsen för regelverkets utformning ytterligare.

Oanmälda och felaktiga uppgifter avseende utlandsbosättning både under tiden då pensionsrätter tjänas in och under utbetalningstiden bedöms vara en betydande risk för felaktiga utbetalningar. Risker omfattar även tillfälliga utlandsvistelser under utbetalningstiden som pågår under längre tid än vad regelverken tillåter.

Risken påverkas dessutom av fel/brister i systemöverskridande uppgifter, i detta fallet främst folkbokföringsregistret (se punkt 8.2) då både aktuella och historiska uppgifter om bosättning, civilstånd och familjerelationer påverkar förmånerna.

Det finns en sannolik risk för att felaktiga utbetalningar förekommer på grund av höga inneboende risker när det gäller brister i indata och komplexiteten i regelverken. Konsekvenserna är kännbara ur både ett monetärt perspektiv och förtroendeperspektiv.

Eventuella felaktiga utbetalningar kan fortgå under lång tid eftersom flertalet av pensionsförmånerna är livsvariga.

11.2.2. Samordning med utländska pensioner

Inkomstgrundade pensioner som till exempel inkomstpension, änkepension eller pension från annat land påverkar beräkningen av garantipensionerna. Bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd påverkas av alla utländska pensionsförmåner. Efterlevandestöd till barn påverkas av utländska barnpensioner.

Den fria rörligheten har gjort det lättare och även öppnat upp för fler möjligheter att arbeta i andra länder. Det kan innebära att allt fler kan uppbära utländska pensioner som ska påverka förmånerna.

Uppgifter om utländska pensioner som saknas eller undanhålls bedöms vara en betydande risk för felaktiga utbetalningar. Beslutsunderlagen bygger främst på egenrapporterade uppgifter om utländsk pension.

Risken för att felaktiga utbetalningar förekommer på grund av bristfälliga uppgifter är sannolik, men konsekvensen är lindrig. Eventuella felaktiga utbetalningar kan fortgå under lång tid eftersom flertalet av pensionsförmånerna är livsvariga.

Eventuella fel/brister kan också påverka storleken på pensionerna i övriga involverade länder.

11.2.3. Beräkningsregler

Pensionsförmånerna består av flera delar och under december månad varje år räknas alla delar om inför nästkommande år. Inför omräkningarna räknar myndigheten exempelvis ut hur mycket pension som ska betalas ut mot bakgrund av ändrat prisbasbelopp, den allmänna löneutvecklingen, inflation, och demografiska faktorer. Pensionsförmånerna räknas även om i samband med lagändringar.

Det finns risk för att felaktiga utbetalningar uppstår till följd av fel vid beräkning av nya beräkningsgrunder och att felaktiga uppgifter registreras i databasen.

Myndigheten har valt att omnämna denna risk trots att sannolikheten bedöms vara mycket låg, men om det blir fel kan det få stora konsekvenser som skulle kunna omfatta många förmånstagare.

11.2.4. Dödsfall och släktskap

Risken för att myndigheten betalar ut ersättning trots att relevant släktskap eller dödsfall inte föreligger är specifik för efterlevandestöd. Risken är störst när det gäller barn som kommer från länder där det är svårt att få fram dödsfallsintyg och födelsebevis eller dylikt som visar på släktskap, främst länder utanför EU/EES och länder som Sverige saknar konvention med. Det är också svårt att bedöma sannolikheten i inlämnade uppgifter och intyg från vissa länder.

Bedömningen av rätten till förmånen grundas till stor del på egenrapporterade uppgifter. Att säkerställa identiteten, relationen och dödsfallet för en individ som aldrig varit i Sverige blir därmed en riskfaktor.

Risken för felaktiga utbetalningar bedöms som sannolik då bedömningarna i vissa fall baseras på bristfälliga uppgifter och konsekvenserna är kännbara framförallt ur ett medialt perspektiv vilket kan skada förtroendet.

De felaktiga utbetalningarna avseende efterlevandestöd är dock ringa i förhållande till övriga efterlevandeförmåner och myndighetens totala utbetalningar. Utbetalningarna är också tidsbegränsade (se punkt 5.3), till skillnad mot de flesta andra förmåner som utbetalas av myndigheten.

www.pensionsmyndigheten.se

